॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

विष्णोः क्रमौंऽस्यभिमातिहा गांयुत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमौंऽस्यभिशस्तिहा त्रैष्टुंभं छन्द आ रोहान्तरिंक्षमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमौंऽ स्यरातीयतो हुन्ता जागंतुं छन्द आ रोह दिवमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः (१)

क्रमोंऽसि शत्रूयतो ह्न्तानृष्टुभूं छन्द् आ रोह् दिशोऽनु वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मः। अक्रन्दद्ग्निः स्तनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधः समुञ्जन्न। सद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुना भात्यन्तः। अग्नैंऽभ्यावर्तित्रभि न आ वंर्त्स्वायृंषा वर्चसा सन्या मेधया प्रजया धनेन। अग्नैं (२)

अङ्गिरः शतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः। तासां पोषंस्य पोषंण पुनर्नो नृष्टमा कृषि पुनर्नो र्यिमा कृषि। पुनर्क्जो नि वर्तस्व पुनरग्न इषायुंषा। पुनर्नः पाहि विश्वतः। सह रय्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वंस्व धारया। विश्विपस्रया विश्वतस्परि। उद्त्तमं वंरुण पाशंमुस्मदवांधुमम् (३)

वि मध्यम ॥ श्रंथाय। अर्था वयमांदित्य व्रते तवानांगसो

शिवो भूत्वा मह्यमुग्नेऽथो सीद शिवस्त्वम्। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वं योनिमिहासंदः। हुर्सः श्रुंचिषद्वसुंरन्तिरक्षसद्धोतां वेदिषदितिथिदुरोणसत्। नृषद्वंरसदंत्सद्धोमसद्जा गोजा ऋत्जा अंद्रिजा ऋतं बृहत्॥ (५)

अदितये स्याम। आ त्वांहार्षम्-तरंभूर्ध्रवस्तिष्ठाविंचाचिलः।

विशंस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वस्मित्राष्ट्रमधि श्रय। अग्ने बृहत्रुषसांमूर्ध्वो अंस्थान्निर्जिग्मवान्तमंसो ज्योतिषागांत्। अग्निर्भानुना रुशंता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सद्मान्यप्राः। सीद त्वं मातुरस्याः (४)

उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनांनि विद्वान्। मैनांमर्चिषा मा

तपंसाभि शूंशुचोऽन्तरंस्या श्रृंकज्योतिर्वि भाहि। अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखायै सदंने स्वे। तस्यास्त्व हरंसा तपञ्जातंवेदः शिवो भव।

दिवस्पिरं प्रथमं जंज्ञे अग्निर्स्मिद्धितीयं पिरं जातवेदाः।
तृतीयंम्पस् नृमणा अर्जस्विमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः। विद्या ते
अग्ने त्रेधा त्र्याणि विद्या ते सद्य विभृतं पुरुत्रा। विद्या ते नामं
पर्मं गृहा यद्विद्या तम्थसं यतं आज्गन्थं। स्मुद्रे त्वां नृमणां
अपस्वंन्तर्नृचक्षां ईधे दिवो अंग्न ऊधन्नं। तृतीये त्वा (६)

रजंसि तस्थिवा संमृतस्य योनौं महिषा अंहिन्वन्न्। अर्न्नन्दद्ग्निः स्तृनयंन्निव द्यौः क्षामा रेरिंहद्वीरुधंः समुञ्जन्न्। सुद्यो जंजानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। उशिक्पांवको अंर्तिः सुंमेधा मर्तेष्वग्निर्मृतो निधायि। इयंर्ति धूममंरुषं भरिभृदुच्छुकेणं शोचिषा द्यामिनंक्षत्। विश्वंस्य केतुर्भुवंनस्य गर्भ आ (७)

रोदंसी अपृणाङ्गायंमानः। वीडुं चिदद्रिंमभिनत्परायञ्जना यदग्निमयंजन्त पर्ञ्च। श्रीणामुंदारो धरुणो रयीणां मंनीषाणां

प्रापंणः सोमंगोपाः। वसौः सूनुः सहंसो अपसु राजा वि भात्यग्रं उषसांमिधानः। यस्ते अद्य कृणवंद्भद्रशोचेऽपूपं देव घृतवंन्तमग्ने। प्र तं नंय प्रत्रां वस्यो अच्छाभि द्युम्नं देवभक्तं यविष्ठ। आ (८) तम्भंज सौश्रवसेष्वंग्न उक्थउंक्थ आ भंज शस्यमांने। प्रियः सूर्यै प्रियो अग्ना भंवात्युज्ञातेनं भिनददुज्जनिंत्वैः। त्वामंग्ने

प्रयः सूय प्रिया अग्ना भवात्युज्ञातन भिनद्दुज्ञानत्वः। त्वामग्ने यजंमाना अनु द्यून् विश्वा वसूनि दिधरे वार्याणि। त्वयां सह द्रविणमिच्छमाना वृजं गोमन्तमुशिजो वि वंबुः। दृशानो रूका उर्व्या व्यंद्यौदुर्मर्ष्मायुंः श्रिये रुचानः। अग्निर्मृतों अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजंनयथ्सुरेताः॥ (९)

वृतीयें त्वा गर्भ आ यंविष्ठा यम्ब्लारं च॥———[२] अन्नपुतेऽन्नस्य नो देह्यनमी्वस्यं शुष्मिणः। प्रप्रदातारं तारिष्

ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुंष्पदे। उदं त्वा विश्वं देवा अग्ने भरंन्तु चित्तिभिः। स नों भव शिवतंमः सुप्रतींको विभावंसः। प्रेदंग्ने ज्योतिष्मान् याहि शिवेभिर्चिभिस्त्वम्। बृहद्विभीनुभिर्भासन्मा हिर्श्सीस्तुनुवाँ प्रजाः। समिधाृग्निं दुंवस्यत घृतैर्बोधयुतातिंथिम्। आ (१०)

अस्मिन् ह्व्या जुंहोतन। प्रप्रायम्ग्निर्भरतस्यं शृण्वे वि यथ्सूर्यो न रोचंते बृहद्भाः। अभि यः पूरुं पृतंनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिथिः शिवो नंः। आपो देवीः प्रति गृह्णीत् भस्मैतथ्स्योने कृणुध्व स् स्रुभावं लोके। तस्मै नमन्तां जनयः सुपर्वीम्ितवं पुत्रं विभृता स्वेनम्। अपस्वंग्ने सिष्टवं (११)

सौषंधीरन् रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। गर्भो अस्योषंधीनां गर्भो वनस्पतीनाम्। गर्भो विश्वंस्य भूतस्याग्ने गर्भो अपामंसि। प्रसद्य भर्मना योनिमपश्चं पृथिवीमंग्ने। स्रस्टुच्यं मातृभिस्त्वं ज्योतिष्मान्पुन्रासंदः। पुनंरासद्य सदनम्पश्चं पृथिवीमंग्ने। शेषं मातुर्यथोपस्थेऽन्तर्स्याः शिवतंमः। पुनंरूर्जा (१२)

नि वंर्तस्व पुनंरग्न इषायुंषा। पुनंनः पाहि विश्वतः। सह रय्या नि वंर्तस्वाग्ने पिन्वंस्व धारंया। विश्वपिस्नंया विश्वतस्पिरं। पुनंस्त्वादित्या रुद्रा वसंवः सिनंन्धतां पुनर्ब्रह्माणों वसुनीथ यज्ञैः। घृतेन त्वं तनुवों वर्धयस्व सत्याः सन्तु यजमानस्य कामौः। बोधां नो अस्य वचंसो यविष्ठ मश्हिष्ठस्य प्रभृंतस्य स्वधावः। पीयंति त्वो अनुं त्वो गृणाति वन्दारुंस्ते तनुवं वन्दे अग्ने। स बोधि सूरिर्म्घवां वसुदावा वसुंपितः। युयोध्यंस्मद्वेषाश्रीम॥ (१३) अपेत वीत वि चे सर्पतातो येऽत्र स्थ पुंराणा ये च नूर्तनाः। ग्रीदिदं यमोऽवसार्नं पृथिव्या अक्रित्रमं पितरों लोकमस्मै।

अदांदिदं युमोऽवसानं पृथिव्या अक्रित्रमं पितरों लोकमंस्मै। अग्नेर्भस्मांस्यग्नेः पुरीषमसि संज्ञानमसि कामधरेणं मियं ते कामधरेणं भूयात्। सं या वंः प्रियास्तुनुवः सिम्प्रिया हृदयानि वः। आत्मा वो अस्तु (१४)

सिम्प्रियाः सिम्प्रियास्तुनुवो ममं। अय र सो अग्निर्यस्मिन्थ्सोम्मिन्त्र स्तां द्धे जठरे वावशानः। सहस्रियं वाज्ञमत्यं न सिप्ति र सस्वान्थ्यन्थ्यसे जातवेदः। अग्ने दिवो अर्णमच्छां जिगास्यच्छां देवार ऊंचिषे धिष्णिया ये। याः प्रस्तांद्रोचने सूर्यस्य याश्चावस्तांदुप्तिष्ठंन्त आपः। अग्ने यत्ते दिवि वर्चः पृथिव्यां यदोषधीषु (१५)

अपस् वां यजत्र। येनान्तरिक्षमुर्वात्ततन्थं त्वेषः स भानुरंण्वो नृचक्षाः। पुरीष्यांसो अग्नयः प्रावणिभिः स्जोषंसः। जुषन्तारं ह्व्यमाहृंतमनमीवा इषो महीः। इडांमग्ने पुरुदश्सरं स्निं गोः शंश्वत्तमः हवंमानाय साध। स्यान्नः सुनुस्तनयो विजावाग्ने सा ते सुमृतिर्मृत्वस्मे। अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः। तं जानत्र (१६)
अग्न आ रोहाथां नो वर्धया रियम्। चिदंसि तयां

देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सींद परिचिदंसि तयां देवतंयाऽ ङ्गिर्स्वद्भुवा सींद लोकं पृण छिद्रं पृणाथों सीद शिवा त्वम्। इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिरस्मिन् योनांवसीषदत्र्। ता अस्य सूदंदोहसः सोमई

श्रीणन्ति पृश्र्ञयः। जन्मं देवानां विशंस्त्रिष्वा रोचने दिवः॥ (१७)

समित र सं केल्पेथा र सिम्प्रयौ रोचिष्णू सुमनस्यमानौ।

अस्त्वोपंधीषु जानन्रष्टाचंत्वारि ४शच॥------

इष्मूर्जम्भि संवसानो सं वां मनारेसि सं व्रता सम् चित्तान्याकरम्। अग्ने पुरीष्याधिपा भवा त्वं नः। इष्मूर्जं यजमानाय धेहि। पुरीष्यंस्त्वमंग्ने रियमान्पृष्टिमार असि। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहासंदः। भवतं नः समनसौ समोकसौ (१८)

अरेपसौं। मा युज्ञ १ हि रेसिष्टं मा युज्ञ पंतिं जातवेदसौ शिवौ भंवतम् छ नंः। मातेवं पुत्रं पृथिवी पुरीष्यंमुग्नि १ स्वे योनांवभारुखा। तां विश्वैर्देवैर्ऋतुभिंः संविदानः प्रजापितिर्विश्वकंर्मा वि मुश्चतु। यदस्य पारे रजंसः शुक्रं ज्योतिरजायत। तन्नः पर्षदिति द्विषोऽग्ने वैश्वानर् स्वाहां। नमः सु ते निर्ऋते विश्वरूपे (१९) अयस्मयं वि चृता बन्धमेतम्। यमेन त्वं यम्यां संविदानोत्तमं

अयुस्मयं वि चृंता बन्धमेतम्। यमेन त्वं युम्यां संविदानोत्तमं नाकमिथं रोहयेमम्। यत्तं देवी निर्ऋतिरा बबन्ध दामं ग्रीवास्वविचर्त्यम्। इदं ते तिद्व ष्याम्यायुंषो न मध्यादथां जीवः पितुमंद्धि प्रमुंक्तः। यस्यांस्ते अस्याः ऋूर आसञ्जहोम्येषां बन्धानामवसर्जनाय। भूमिरिति त्वा जनां विदुर्निर्ऋतिः (२०)

इति त्वाहं परि वेद विश्वतः। असुन्वन्तमयंजमानिमच्छ स्तेनस्येत्यां तस्कर्स्यान्वेषि। अन्यम्स्मिदिच्छ् सा तं इत्या नमों देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु। देवीमहं निर्ऋतिं वन्दमानः पितेवं पुत्रं दंसये वचोभिः। विश्वस्य या जायमानस्य वेद शिरंशिरः प्रतिं सूरी वि चेष्टे। निवेशनः संगमनो वसूनां विश्वां रूपाभि चेष्टे (२१)

शचींभिः। देव इंव सिवता सृत्यधूर्मेन्द्रो न तंस्थौ सम्रे पंथीनाम्। सं वंर्त्रा दंधातन् निराहावान्कृणोतन। सिश्चामंहा अवटमुद्रिणं व्यं विश्वाहादंस्तमिक्षंतम्। निष्कृंताहावमवृट स्वर्त्र सुंषेचनम्। उद्रिण सिश्चे अक्षितम्। सीरां युञ्जन्ति क्वयो युगा वि तंन्वते पृथंक्। धीरां देवेषुं सुम्र्या। युनक्त सीरा वि युगा तंनोत कृते योनौं वपतेह (२२)

बीजम्ं। गिरा चं श्रृष्टिः सभरा असंन्नो नेदीय इथ्सृण्यां प्रक्रमायंत्। लाङ्गंलं पवीरवर सुशेवर सुमृतिथ्संरु। उदित्कृंषित् गामिवं प्रफूर्व्यं च पीवंरीम्। प्रस्थावंद्रथ्वाहंनम्। शुनं नः फाला वि तुंदन्तु भूमिर शुनं कीनाशां अभि यन्तु वाहान्। शुनं पूर्जन्यो मधुना पर्योभिः शुनांसीरा शुनम्स्मासुं धत्तम्। कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय वरुणाय च। इन्द्रांयाग्रयं पूष्ण ओषंधीभ्यः प्रजाभ्यः। घृतेन् सीता मधुना समंक्ता विश्वदेवरनुंमता म्रुद्धिः। ऊर्जस्वती पर्यसा

पिन्वमानास्मान्थ्सीते पर्यसाभ्याववृथ्स्व॥ (२३)

समोंकसौ विश्वरूपे विदुर्निर्ऋतिग्रिभ चेष्ट इह मित्राय द्वाविर्शतिश्वा——[५] या जाता ओषधयो देवेभ्यस्त्रियुगं पुरा। मन्दामि बुभूणामहर

या जाता आष्यया द्वम्यास्त्रयुग पुरा। मन्दाम बुस्रूणामहर शतं धामानि सप्त चं। शतं वो अम्ब धामानि सहस्रंमुत वो रुहं। अथां शतऋत्वो यूयमिमं में अगदं कृत। पुष्पांवतीः प्रसूवंतीः फुलिनीरफुला उत। अश्वां इव सजित्वंरीवीरुधंः पारयिष्णवंः। ओषंधीरितिं मातरस्तद्वों देवीरुपं ब्रुवे। रपार्श्स विघ्नतीरित् रपंः (२४)

चातयंमानाः। अश्वत्थे वो निषदंनं पूर्णे वो वस्तिः कृता। गोभाज इत्किलांसथ यथ्सनवंथ पूरुंषम्। यद्हं वाजयंत्रिमा ओषंधीर्हस्तं आद्धे। आत्मा यक्ष्मंस्य नश्यति पुरा जींवृगृभों यथा। यदोषंधयः संगच्छंन्ते राजांनः समिताविव। विप्रः स उंच्यते भिषग्रंक्षोहामीव्चातंनः। निष्कृंतिर्नामं वो माताथां यूयः स्थ सङ्कृंतीः। सुराः पंतृत्रिणीः (२५)

स्थन यदामयंति निष्कृंत। अन्या वो अन्यामंवत्वन्यान्यस्या उपावत। ताः सर्वा ओषंधयः संविदाना इदं मे प्रावंता वर्चः। उच्छुष्मा ओषंधीनां गावों गोष्ठादिवेरते। धनर्षः सिन्ष्यन्तीनामात्मानं तवं पूरुष। अति विश्वाः परिष्ठाः स्तेन इंव व्रजमंत्रमुः। ओषंधयः प्राचुंच्यवुर्यत् किं चं तनुवार् रपः। याः (२६) त् आतस्थुरात्मानं या आंविविशुः पर्रःपरुः। तास्ते यक्ष्मं वि बांधन्तामुग्रो मध्यम्शीरिव। साकं यक्ष्म् प्र पंत श्येनेन किकिदीविनां। साकं वातंस्य ध्राज्यां साकं नंश्य निहाकंया। अश्वावती सोमवतीमूर्जयंन्तीमुदोजसम्। आ विध्यि सर्वा ओषंधीर्स्मा अरिष्टतांतये। याः फुलिनीर्या अंफुला अपुष्पा याश्चं पुष्पिणीः। बृह्स्पतिंप्रसूतास्ता नो मुश्चन्त्व रहंसः। याः (२७)

ओषंधयः सोमंराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमन्। तासां त्वमंस्युत्तमा प्र णों जीवातंवे सुव। अवपतंन्तीरवदन्दिव ओषंधयः परि। यं जीवमुश्जवांमहै न स रिष्याति पूर्ण्यः। याश्चेदमुंपशृण्वन्ति याश्चं दूरं परागताः। इह संगत्य ताः सर्वा अस्मै सं दंत्त भेषजम्। मा वो रिषत्खनिता यस्मै चाहं खनांमि वः। द्विपचतुंष्पदस्माक्ष्यं सर्वमस्त्वनांतुरम्। ओषंधयः सं वंदन्ते सोमेन सह राज्ञां। यस्मै करोति ब्राह्मणस्त र राजन्यारयामसि॥ (२८)

र्षः प्रतिक्रिण्यां अरहंसे याः खनीम बेऽष्टादंश चाः——[६] मा नो हि रसीञ्जनिता यः पृथिव्या यो वा दिव र सृत्यधंर्मा ज्ञानं। यश्चापश्चन्द्रा बृह्तीर्ज्ञान् कस्मै देवायं ह्विषां विधेम। अभ्यावर्तस्व पृथिवि यज्ञेन् पर्यसा सह। वपां ते अग्निरिषितो-ऽवं सर्पत्। अग्ने यत्ते शुक्रं यच्चन्द्रं यत्पूतं यद्यज्ञियम्। तद्देवेभ्यो भरामसि। इषमूर्जमहमित आ (२९) द्द ऋतस्य धाम्नों अमृतंस्य योनैंः। आ नो गोषुं विश्वत्वौषंधीषु जहांमि सेदिमनिंगुममींवाम्। अग्ने तव श्रवो वयो महिं भ्राजन्त्यर्चयों विभावसो। बृहंद्भानो शर्वसा वाजंमुक्थ्यं दर्धासि दाशुषें कवे। इर्ज्यन्नंग्ने प्रथयस्व जन्तुभिंर्स्मे रायों अमर्त्य। स दंर्शृतस्य वपुंषो वि रांजिस पृणिक्षें सान्सि ।

धीतिभिहिंतः। त्वे इषः सं देधुर्भूरिरेतसिश्चित्रोतंयो वामजाताः। पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियर्षि भानुना। पुत्रः पितरां विचर्त्रुपांवस्युभे पृणक्षि रोदंसी। ऋतावानं महिषं

र्यिम्। ऊर्जो नपाञ्जातंवेदः सुश्सितभिर्मन्दंस्व (३०)

विश्वचंर्षणिम्प्रिः सुम्नायं दिधरे पुरो जनाः। श्रुत्कंर्णः स्प्रथंस्तं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा। निष्कृतारंमध्वरस्य प्रचेतस् क्षयंन्तः राधंसे महे। रातिं भृगूंणामुशिजं कृविकंतुं पृणिक्षं सानसिम् (३१) रियम्। चितः स्थ परिचितं ऊर्ध्वचितः श्रयध्वं तयां विश्वनं परिचयन प्राप्ति से विश्वनं

र्यिम्। चितः स्थ परिचितं ऊध्वीचेतः श्रयध्व तयां देवतयाङ्गिर्स्वद् ध्रुवाः सींदत। आ प्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम् वृष्णियम्। भवा वाजंस्य सङ्ग्रथे। सं ते पया स्मि सम् यन्तु वाजाः सं वृष्णियान्यभिमातिषाहः। आप्यायमानो अमृताय सोम दिवि श्रवा इंस्युत्तमानि धिष्व॥ (३२)

आ मन्दंख सान्सिमेकात्रचंलारिश्शवं॥———[७] अभ्यंस्थाद्विश्वाः पृतंना अरातीस्तदग्निरांह तदु सोमं आह। बृह्स्पतिः सिवता तन्मं आह पुषा माधाथ्सुकृतस्यं लोके। यदक्रेन्दः प्रथमं जायंमान उद्यन्थ्संमुद्रादुत वा पुरीषात्। श्येनस्यं पृक्षा हिरिणस्यं बाहू उपस्तुतं जिनम् तत्ते अर्वत्र्। अपां पृष्ठमंसि योनिर्ग्नेः संमुद्रमितः पिन्वंमानम्। वर्धमानं महः (३३)

आ च पुष्कंरं दिवो मात्रंया वृरिणा प्रंथस्व। ब्रह्मं जज्ञानं प्रंथमं पुरस्ताद्वि सीमृतः सुरुचो वेन आवः। स बु्ध्रियां उपमा अस्य विष्ठाः सृतश्च योनिमसंतश्च विवंः। हि्रुण्यगर्भः समंवर्तताग्रं भूतस्यं जातः पित्रेकं आसीत्। स दांधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवायं हिवषां विधेम। द्रप्सश्चंस्कन्द पृथिवीमनुं (३४)

द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनुं स्श्चरंन्तं द्रफ्सं जुंहोम्यनुं सप्त होत्राः। नमों अस्तु सूर्पेभ्यो ये के चं पृथिवीमनुं। ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सूर्पेभ्यो नमः। येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रिष्मिषुं। येषांमुफ्सु सर्दः कृतं तेभ्यः सूर्पेभ्यो नमः। या इषंवो यातुधानानां ये वा वनस्पती र रनुं। ये वांवटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः॥ (३५)

म्होऽतं यातुधानांनामेकांदश च॥———[८] ध्रुवासिं धरुणास्तृंता विश्वकंर्मणा सुकृंता। मा त्वां समुद्र

ध्रुवासि ध्रुणास्तृता विश्वकर्मणा सुकृता। मा त्वां समुद्र उद्वधीन्मा सुपूर्णोऽव्यथमाना पृथिवीं हर्ह। प्रजापितस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं प्रथोऽसि पृथिव्यसि भूरसि भूमिंर्स्यदितिरसि विश्वधाया विश्वस्य भुवंनस्य धूर्त्री पृथिवीं यच्छ पृथिवीं दर्षह पृथिवीं मा हिर्स्मीविश्वस्म प्राणायापानायं व्यानायोदानायं प्रतिष्ठायैं (३६)

चरित्रांयाग्निस्त्वाभि पातु मह्या स्वस्त्या छुर्दिषा शन्तंमेन तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सींद। काण्डांत्काण्डात् प्ररोहंन्ती पर्रषःपरुषः पिरं। एवा नों दूर्वे प्रतंनु सहस्रंण शृतेनं च। या शृतेनं प्रतनोषिं सहस्रंण विरोहंसि। तस्यांस्ते देवीष्टके विधेमं ह्विषां वयम्। अषांढासि सहंमाना सहस्वारांतीः सहंस्वारातीयतः सहंस्व पृतंनाः सहंस्व पृतन्यतः। सहस्रवीर्या (३७)

असि सा मां जिन्व। मधु वातां ऋतायते मधुं क्षरन्ति सिन्धंवः। माध्वींर्नः स्नत्वोषंधीः। मधु नक्तंमुतोषसि मधुंमृत्पार्थिव् र रजःं। मधु द्यौरंस्तु नः पिता। मधुंमान्नो वनस्पित्मधुंमा अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावों भवन्तु नः। मृही द्यौः पृंथिवी चं न इमं युज्ञं मिमिक्षताम्। पिपृतां नो भरीमभिः। तद्विष्णौः पर्मम् (३८)

पुदश् सदां पश्यन्ति सूरयंः। दिवीव चक्षुरातंतम्। ध्रुवासिं पृथिवि सहंस्व पृतन्यतः। स्यूता देवेभिर्मृतेनागाः। यास्ते अग्रे सूर्ये रुचं उद्यतो दिवंमात्नवन्तिं रिश्मिभिः। ताभिः सर्वाभी रुचे जनाय नस्कृधि। या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचः। इन्द्रांग्री ताभिः सर्वांभी रुचं नो धत्त बृहस्पते। विराट (३९)

ज्योतिरधारयथ्समाङ्ग्रोतिरधारयथ्स्वराङ्ग्रोतिरधारयत्। अग्ने युक्ष्वा हि ये तवाश्वांसो देव साधवः। अरं वहंन्त्याशवः। युक्ष्वा हि देवहूर्तमार् अश्वारं अग्ने र्थीरिव। नि होतां पूर्व्यः सदः।

द्रुप्सर्श्वस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनुं स्थरन्तं द्रुप्सं जुंहोम्यनुं सप्त (४०)

होत्राः। अभूदिदं विश्वस्य भुवनस्य वाजिनम्भ्रेवैश्वान्रस्यं च। अभिज्योतिषा ज्योतिष्मान्नुको वर्चस्या वर्चस्वान्। ऋचे त्वां रुचे त्वा समिथ्स्रंवन्ति स्रितो न धेनाः। अन्तर्ह्दा मनसा पूयमानाः। घृतस्य धारां अभि चांकशीमि। हिर्ण्ययो वेतसो मध्यं आसाम्। तस्मिन्थ्सुपूर्णो मधुकृत्कुंलायी भर्जन्नास्ते मधुं देवताभ्यः। तस्यांसते हर्त्यः सप्त तीरे स्वधां दुहांना अमृतंस्य धाराम्॥ (४१)

प्रतिष्ठार्थं महस्रंवीयां पर्म विरादश्यम तीरं चल्लारि चा [९]
आदित्यं गर्मं पर्यंसा सम्अन्थ्सहस्रंस्य प्रतिमां विश्वरूपम्।
परि वृद्धिः हरंसा माभि मृक्षः शतायुंषं कृणुहि चीयमानः।
इमं मा हिर्रंसीर्द्धिपादं पशूनार सहस्राक्ष मेध् आ चीयमानः।
मयुमारण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद। वातंस्य
प्राजिं वर्रुणस्य नाभिमश्वं जज्ञानर संरिरस्य मध्यै। शिशुं
नदीनार् हरिमद्विबुद्धमग्ने मा हिर्रंसीरेकंशफं पशूनां कंनिकृदं

वाजिनं वाजिनेषु। गौरमांरुण्यमनं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद। अजंस्रमिन्दुंमरुषं भुंरुण्युम्ग्निमींडे पूर्वचित्तौ नमोभिः। स पर्वभिर्ऋतुशः कल्पंमानो गां मा हि ईसी्रदितिं विराजम्ं। इम इ संमुद्र शतधारमुथ्सं व्यच्यमानं भुवनस्य मध्यै। घृतं दुहांनामदितिं

जनायाग्ने मा (४३) हिर्सीः प्रमे व्योमत्र्। गुव्यमार्ण्यमनुं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तुनुवो नि षींद। वर्र्सत्रुं त्वष्टुर्वरुंणस्य नाभिमविं जज्ञानार रजसः परस्मात्। मृहीर सांहुस्रीमसुंरस्य मायामग्ने मा हिर्रसीः

रजसः परस्मात्। महीर साह्स्रीमसुरस्य मायामश्रे मा हिरसीः पर्मे व्योमन्न्। इमामूण्यं वर्रणस्य मायां त्वचं पश्नां द्विपदां चतुष्पदाम्। त्वष्टंः प्रजानां प्रथमं जनित्रमश्रे मा हिर्रसीः पर्मे व्योमन्न्। उष्ट्रमार्ण्यमन् (४४) ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद। यो अग्निरग्नेस्तपसो-

त् दिशामि तन चिन्वानस्तनुवा नि षदि। यो आग्नर्ग्नस्तप्सा-ऽिधं जातः शोचौत्पृथिव्या उत वां दिवस्परि। येनं प्रजा विश्वकंर्मा व्यानुद्गमंग्ने हेडः परि ते वृणक्तः। अजा ह्यंग्नेरजंनिष्ट गर्भाथ्सा वा अपश्यञ्जनितार्मग्रै। तया रोहंमायन्नुप मेध्यांसस्तयां देवा देवतामग्रं आयन्न्। शुर्भमांर्ण्यमनुं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद॥ (४५)

अभ्रे मा हिर्रसीरभ्रे मोष्ट्रमारण्यमन् भर्भ नवं च॥———[१०] इन्द्रौग्नी रोचना दिवः परि वाजेषु भूषथः। तद्वां चेति प्र वीर्यम्। श्वथंद्वृत्रमुत संनोति वाज्ञिमन्द्रा यो अग्नी सहुंरी सपुर्यात्। इर्ज्यन्तां वस्व्यंस्य भूरेः सहंस्तमा सहंसा वाज्यन्तां। प्र चंर्षिणभ्यंः पृतना हवेषु प्र पृंथिव्या रिरिचाथे दिवश्चं। प्र सिन्धुंभ्यः प्र गिरिभ्यों महित्वा प्रेन्द्रांग्री विश्वा भुवनात्यन्या। मरुतो यस्य हि (४६)

क्षये पाथा दिवो विमहसः। स सुंगोपातमो जनः। यज्ञैर्वा यज्ञवाहसो विप्रस्य वा मतीनाम्। मरुंतः शृणुता हवम्। श्रियसे कं भानुभिः सम्मिंमिक्षिरे ते रिष्टमिभिस्त ऋक्षेभिः सुखादयः। ते वाशीमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुंतस्य धाम्नः। अवं ते हेड उद्तमम्। कयां निश्चेत्र आ भुवदूती सदावृधः सखाँ। कया शिचेष्ठया वृता। (४७)

को अद्य युंक्के धुरि गा ऋतस्य शिमींवतो भामिनों दुर्हणायून्। आसन्निषून् हृथ्स्वसों मयोभून् य एषां भृत्यामृणधृथ्स जींवात्। अग्ने नया देवाना् शं नो भवन्तु वाजेंवाजे। अफ्स्वंग्ने सिष्टिष्व सौषंधी्रन् रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। वृषां सोम द्युमार असि वृषां देव वृषंव्रतः। वृषा धर्माणि दिधषे। इमं में वरुण तत्त्वां यामि त्वं नो अग्ने स त्वं नो अग्ने॥ (४८)

हि वृता म् एकांदश च॥

991

त्वन्नी अग्ने॥]

॥हरिः ॐ॥

ग-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः॥

P generated on July 11, 2024

Downloaded from

Attp://stotrasamhita.github.io | O StotraSamhita | Credits